కొత్త జోడు

చ. రా.

మానాన్న భౌతికప్రపంచంలో మాకు దూరమై అప్పటికి నాలుగురోజులైంది. చిత్తడిజల్లులాగ గాలికి అశ్రువులు కురుస్తున్నాయి. వాతావరణమే తేమగావుంది.

ఇంటిముందు వరాండాలో పడకకుర్చీలో కూర్చొనివున్నాను. అఖిలప్రపంచాన్ని ఆవరించివున్న కాఱుచీకటి కంటికెదురుగా కనపడుతూవుంది. అంతకంటె గాఢంగా కమ్ముకుంది హృదయంలో చీకటి. వీని కైక్యం కలిగించడానికి కళ్లుమూసుకున్నా. అవ్యక్తమైన ఆలోచన లెన్నో బుఱ్ఱలో గిఱ్ఱున తిరుగుతున్నాయి. దగ్గరగా మంచంమీద మా పెద్దమ్మాయి రాజ్యలక్ష్మి కూర్చునివుంది కుమారునితో. ఆకృష్ణుడు గోడకు తగిల్చిన దీపాన్ని చూస్తూ, నవ్వులు వెదజల్లుతూవున్నాడు. చిన్నపిల్లలేవో పుస్తకాలు ముందువేసుకుని చాపమీద చదవడంకంటె ఆర్భాటం ఎక్కువ చేస్తున్నారు. మాఅమ్మ ముసుగుతో తలవంచుకొని గోడవార కూర్చునివుంది. పనిపాటల్లో మునిగివున్నారు లోపల మిగిలినవారంతా. మేము నిశ్శబ్దంగావుండటం చూచి పిల్లలు కూడా క్రమక్రమంగా తమ చదువును కాగితాలు త్రిప్పడం క్రింద కుమాత్రమే మార్చారు. ఆలోచన లేమీలేకున్నా ఆలోచిస్తున్నవారిలాగ అదోరకంగా నెమ్మదిగావున్నాం.

‘అమ్మా! చిన్నబాబుగారున్నారా?’ అనే ప్రశ్న చెవుల్లో దూరింది. కళ్ల తలుపులు తెరచుకున్నవి.

‘అదో కుర్చీలో పడుకొని’- అంది నెమ్మదిగా మాఅమ్మ.

‘ఏమిరా వెంకన్నా?’ అన్నాను.

మెడమీదవున్న దుప్పటిదీసి క్రిందపడవేస్తూ వరాండామెట్లమీద నిల్చున్నాడు మాదిగవెంకన్న.

‘బాబూ! ఇలా దయచేయండి ఓమారు’ అన్నాడు చేతులు కట్టుకొని.

‘ఏమిటో చెప్పు. ఇక్కడే వున్నానుగా.’ నాకు లేవడానికి బద్ధకం.

‘ఒక్క అడుగు ఇక్కడికి దయచేయండి’ అన్నాడు వెంకన్న చేతులు వెనక్కిపెట్టుకుంటూ.

మాటలనువిని లోపలనుండివచ్చి తలుపు కానుకొని నిల్చున్న మా రెండోఅమ్మాయి సుమతి అంది. ‘నాకు తెలుసును లేరా. ఈ వేళ ఆదివారమన్నయ్యా. సంతదినం.’

అమ్మాయికి తెలుసునేమోకాని నాకు తెలిసినట్టెక్కడా సాక్ష్యంలేదు.

'వెళ్లన్నయ్యా! కానుకలిస్తాడు' అంది మరీ సుమతి.

'ఏమీలేదండీ బాబూ! ఇదో ఇక్కడికి ఓమారు' అన్నాడు వెంకన్న.

'సరే' నంటూ లేచి మెట్లవద్దకు వెళ్లాను.

రెండు చేతుల్లోవున్న తెల్లనికాగితాల పొట్లాలు ముందుంచి నమస్కారంచేసి 'తీసుకోండి' అన్నాడు వెంకన్న.

'ఏమిటివి?' ఆశ్చర్యపడ్డాను.

'నేం చెప్పలేదా? ప్రతి ఆదివారమూ వెంకన్న యీవేళకు సరిగా పంచదారా పటికబెల్లముపొట్లాలు నాన్నగారికి తెచ్చి యిచ్చి నమస్కారంచేసేవాడు. నాన్నగారు వాని భక్తికి ఎంతో పొంగిపోయేవారు. ఆ తరువాత వారు అర్ధరాత్రివఱకు మాట్లా డేవారు. నాన్నగారికి బదులు యీవేళ మీ కయింది. ముందే అన్నానుగదూ?' అంది అంతా ముందే చెప్పినట్టుగా సుమతి.

'అతను అలాచేయడం మామూలే' అని మా అమ్మకూడా అంది. పొట్లాలు తీసు కున్నాను.

తరువాత వెంకన్న అన్నాడు. 'బాబూ గారూ! నాన్నగారి జోడు—నేను స్వయం గా కుట్టియిచ్చినది—ఎక్కడో ఇంట్లో వుంటది. అదిమాత్రం నా కిప్పించండి. నా గుడిసెలో వేలాడకట్టుకుంటాను పెద్దబాబు గారిని తలచుకుంటూ.'

'ఇదేమిట్రా జోడు కావాలంటున్నావు. ఇంతకంటే వేరే యేమీ నీకు తోచలేదా? పటమా, భాగ్యమా, ఇం కొ క టా?' అన్నాను.

'అదే నా కిష్టమైనది. వేరే ఏమీ వద్దండి. నా కింక కావలసింది ఏమీలేదు. బాబుగారు పోయారు. నా బదుకు పాడ యింది; ఇంకా అవుతుంది. నేంగూడా బతకను. బతకనివ్వరుకూడా' అంటూ కాళ్ల మీదపడి భోరున ఏడవడం మొదలు పెట్టాడు వెంకన్న.

నాకూ దుఃఖం వచ్చింది. నాలుగు దినాల క్రిందట ఏబాధా యెఱుగని మా నాన్న హటాత్తుగా 'ఇదిగో, ఇంక నేనులే' నంటూ అనంతవిశ్వంలో లీనమైనది మరల ఒకమారు మనోవీధిలో మెరిసిపోయింది. మరల గాలి వీచింది. అశ్రువులు వర్షిం చాయి.

దుఃఖమాపుకున్నాను. వెంకన్నను లేవ నెత్తాను. శాంతపరచాను.

మా నాన్నగారికి మావూరి మాల మాదిగలంటే ఎంతో దయాసానుభూతీ. వారి కుర్రాళ్లకు వూరివాళ్లందరిని ధిక్క రించి చదువు చెప్పారు. వారి వ్యవహా రాలు తనచేతిమీదుగా నడిచేవి. వారి కేవైనా రోగాలువస్తే రాత్రింబవళ్లూ మేలు కొని వారికి సేవచేసేవారు. వారి కేం కావలసివచ్చినా అచ్యుతరావుగారి సలహా గావాలి.వారు చేయుగలిగి నన్ని విధాల వారికి సాయంచేసేవారు. వారందరిలో వెంకన్నకు మా నాన్నగారిపైన భక్తిప్రేమలెక్కువ.

ఇదంతా నాకు తెలుసును. అయినా ఎపుడోగాని నాలుగురోజులు ఇంట్లోవుండనందున నా కా జోడు మాహాత్మ్యం తెలిసిందికాదు. వెంకన్న అలామాట్లాడడానికి కారణం అవగాహం అయిందికాదు.

'వెంకన్నా! ఏమిటి విశేషం. నాన్నగారి మృతి మాకే కాకుండా మీఅందరికీకూడా నష్టకారణమయింది. దానికి నా హృదయవేదన మితిమీరుతూవుంది.'

'జోడు సంగతి జెప్పవలెనంటే ఓ పెద్ద కథవుతుంది బాబూ! అది అమ్మగారికి తెలుసు. ఇంట్లో అందరికి తెలుసు' అన్నాడు కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ.

'ఔనురా నాయనా! నా కిపుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది, జోడు సంగతి. మీ నాన్న వుండగా నీ కది తెలిసివుంటే నీవు నిజంగా సంతోషపడేవాడివి. ఇపుడు వింటే నీ కది మరింతవేదన కలిగిస్తుంది' అంది మాఅమ్మ నెమ్మదిగా.

'నేను ముందొకమారు వచ్చాను. అపుడు అబ్బాయి నెత్తుకొని నాన్న 'నీకుకూడా జోడు కావాలా, వెంకన్న కుట్టిస్తాడు' అంటూ ఆడించేవారు. అపుడు నే నడిగితే దాని సంగతంతా నాకు చెప్పి 'అన్నయ్యకిది తెలియనీయవద్దు. వాడు కోపపడతాడు'అన్నారు. నిన్ను డబ్బు అడగలేక నీకు కష్టం అవుతుందేమో అని ఇలాంటి బాధలపడ్డ తండ్రి'—తరువాత మాట్లాడలేక పోయింది రాజ్యలక్ష్మి.

సుమతి కథంతా చెప్పింది. మధ్యమధ్య మాఅమ్మా రాజ్యలక్ష్మి కొన్ని విషయాలు చేరుస్తూవచ్చారు.

*　　*　　*

వెంకన్నది పెద్దకుటుంబము. 'పిల్లాజెల్లా' కలసి పదిమందుంటారు. వ్యవసాయంలో తోడ్పడే తమ్ము లిద్దరున్నా గృహభారమంతా తనమీదనేవుంది. భూమిబుట్రలు కొద్దిగావుండేవి. అవయినా మెరకభూములు. అపుడపుడూ వానదేవుడు 'శీతకన్ను' వేస్తూవచ్చాడు. ఇంతలో ఆర్థికమాంద్యం బరువెక్కువైంది. అందుచేత సంసారానికయే బడ్జటు తీర్మానాలు తల్లక్రిందు లౌతూ వచ్చాయి. కాబట్టి అప్పులైనవి. రాగలగినంతాలాగి తుదకు భూములు లాగేశారు ఋణదాతలు. చాలినన్ని భూములు లేనందుచేత ఇంకా కొన్నిఅప్పు లాలాగే నిల్చిపోయినవి. అలాంటిదే పిండు భీమయ్యగారి అప్పుకూడా.

ఆనిరుడు వెంకన్నకు పొలాల్లో తినడానికి సరిపొయ్యే గింజలుకూడారాలేదు. మరీ పొలాలు విత్తవలసినకాలం వచ్చింది. దానికి పైకంతో అవసరంవచ్చింది. అప్పటికే కావలసినన్ని అప్పులున్నై. అయినా భీమయ్యవద్దకు వెళ్లాడు వెంకన్న. నూరు రూపాయలు అడిగాడు. ఆయేడే తప్పకుండా పంటకాలంలోవున్న ధరకే తాను పండింపబోయే వేరుసెనగ అసలుకు వడ్డీకి తనకే యిస్తానన్నాడు. పదింటికి పావలావడ్డీకంగీకరించాడు. భీమయ్య డబ్బుయిచ్చాడు.

ఆయేడు వున్న భూమినంతా వేరుసెనగ వేస్తే కొంత అప్పుతీర్చుకొని నాలుగుడబ్బులు చేతిలో వుంచుకోవచ్చు ననుకున్నాడు వెంకన్న. అయితే ఆయేడు వానదేవుడు యిష్టంవచ్చినచోటనే వర్షానికి ఆర్డరిచ్చాడు. వెంకన్నపైరు పాడయిపోయింది. అతని కేమీ దిక్కుతోచిందికాదు. ఆతరువాత అప్పులవాళ్లందరు భూములు లాక్కోవటం; సంసారం చీలిపోవటం; తనపాలికివచ్చిన భీమయ్యా అప్పు పెరిగిపోవడం; కూలినాలి చేత జీవనం జరపడం వెంకన్నసంసారంలో జరిగినమార్పులు.

'అప్పులు వసూలుచేయడంలో ఇంటి పేరు సార్థకంచేసే పిండు భీమయ్యా అప్పు తీర్చడమెలాగ?' ఈసమస్య వెంకన్నను బాధపెట్టడం ఎక్కువయింది. ఎక్కడో ఒక లేగదూడను సంపాదించాడు వెంకన్న. సంవత్సరమన్నర కంటవత్తిడుకొని పెంచాడు. ఆఖరుకది నూరురూపాయలు చేసేకోడెగా తయారైంది. వెంకన్నకు ధైర్యం వచ్చింది.

ఒకనాడు వెంకన్న కోడెనుతీసుకొని భీమయ్యావద్దకు వెళ్లాడు. 'కోడెకు నూరు రూపాయలు ధరకట్టారు. దాన్ని తీసుకొని వడ్డీని లెక్కించకుండా పత్రాన్నియిచ్చి రక్షించండి. ఆకోడెతప్పా వేరుమార్గంలేదు అప్పుతీర్చడానికి' అని ఎంతోదీనంగా చెప్పు కున్నాడు.

అప్పటికి భీమయ్యాకు యివ్వవలసిన మొత్తం మూడేళ్లకు 190 రు. అసలు తనకు వేరుసెనగ యివ్వలేదు. ఆఖరుకు తన అప్పుకుభూమికూడా మిగల్లేదు. ఆకోపంవుంది భీమయ్యాకు. అందుచేత వడ్డీకి కోడెను జమ పెట్టుకుంటానుగాని పత్రాన్ని యివ్వనన్నాడు భీమయ్యా. మానాన్నగారుకూడా పత్రాన్ని యిచ్చి బీదవాణ్ణి రక్షించమని చెప్పి చూశారు భీమయ్యాకు. వుపయోగం లేక పోయింది. పైగా మాదిగకుంకని వెనకవేసు కొనవస్తున్నారని మానాన్నగారిపైన దురభిప్రాయం కలిగింది.

ఏమైందో యేమో వారంరోజుల్లో ఆకోడె హటాత్తుగా చనిపోయింది. దాంతో వెంకన్నకు మతిపోయింది.

అదివఱకే పత్రానికి ఆయువు దగ్గరించింది. అందుచేత భీమయ్యా చెప్పిపంపాడు వెంకన్న కోడెను తీసుకొనివస్తే యేదో విధంగా పరిష్కారం చేసుకుందామని. వెంకన్న మాచెర్లవైపే తిరిగిచూడలేదు. భీమన్న నయభయాలు రెండూ వెంకన్నను కదలించలేదు. అతడు సాహుకారికి ముఖం చూపలేదు.

పత్రానికి మేరమీరింది. గత్యంతరం లేక ఎవరిచేతనో పత్రానికి చెల్లువ్రాయించు కున్నాడు భీమయ్యా. పత్రానికి ప్రాణం వచ్చిందనుకున్నాడు. వెంకన్నకు ఆసంగతి తెలియదు.

ఉన్నట్టుండి వెంకన్నకు గుంటూరు డిస్ట్రిక్టుమునిసిఫ్‌కోర్టునుండి సమనువచ్చింది. భీమయ్యా పత్రము దాఖలుచేశాడు.

ఎప్పటిలాగే భీమయ్య తన కేసుకు నారాయణాచారిని తనవకీలుగా నియమించాడు. ఆచార్లు ధనవంతుడు; పలుకుబడిగలవాడు; మావూళ్ళో అదిమరింత. అయినా మా నాన్నకు శిష్యుడు. ఆయనయెడ గురుభావం గలవాడు. డబ్బు గడించేదాల్లోమాత్రం ఆచార్లు త్రొక్కనిత్రోవే లేదు.

వాదివకీలు 'ఫలానా' అని తెలిసినతరువాత మానాన్నకొకవిధమైన ధైర్యం కలిగింది. మొదటనుంచీ జరిగినసంగతీ, అసలు పత్రంలోని దొంగచెల్లు, వెంకన్న దీనదశా ఆచార్లగారికి తెలియచేస్తే తనపైనవుండే గురుభావంతో భీమయ్యకుచెప్పి వెంకన్నను రక్షిస్తాడని మానాన్న ఆశయం. అయితే స్నేహితానికి, గురుత్వానికి, సాయానికి వచ్చే డబ్బు పోగొట్టుకొని తనక్లయింటుకు అసంతృప్తి కలిగింపడు వకీలు. అదిమాత్రం మరచారు మానాన్న.

కష్టపడి నాలుగురూపాయలు సంపాదించుకొన్నాడు వెంకన్న. మానాన్న వెంకన్ననుతీసుకొని గుంటూరు వెళ్లారు. ఆచార్లను దర్శించారు. వెంకన్న కనపడుతూనే వకీలు 'ఏమిరా! మాదిగవెధవవు. ఇచ్చినడబ్బు ఎగవేయడమే కాకుండా పిలిపిస్తేకూడా కనపడకుండా తిరుగుతావు ?' అని నాందీ మొదలుపెట్టినారు.

సావధానంగా వకీలుకు అన్నివిషయాలు చెప్పారు మానాన్న. వెంకన్న దుర్భరపరిస్థితుల్లోవున్నా అప్పుతీర్చడానికి ప్రయత్నించాడనీ, భీమయ్య గర్వంతో, ఆశతో అవకాశం పోగొట్టుకొన్నాడనీ, పత్రానికి మేర మీరిందిగనుక దిక్కులేనివెంకన్నను బాధించడంవల్ల ఉపయోగంలేదనీ మానాన్న వాదన.

దానికాచార్లవారిబదులిది 'ఈవెధవకింత పొగరా ? వీన్ని జైలుకుపంపిస్తాను. లేకపోతే జీవితమంతా భీమయ్యవద్ద జీతానికుండి అప్పు తీర్చేటట్టుచేస్తాను. అంతేగాని వీనివిషయంలో మీరు జోక్యం పుచ్చుకుంటే నాకు చాలా నొప్పిగలుగుతుంది. నన్నైనాచూచి వీనికి మీరు సాయపడకూడదు.'

ఆచార్లు ఏవేవోచెప్పి వెంకన్న చేత బొటనవ్రేలి గుర్తు వేయించుకో చూచేడు. మానాన్న అది కానీయకుండా కళ్లతోనే సరిచేశారు. మానాన్న పట్టుదల ఆచార్ల అమితాగ్రహానికి కారణమైంది.

పత్రానికి వ్రాసిన చెల్లు అసలుతప్పని కోర్టులో నిరూపించాలని మానాన్న పట్టు పట్టారు. మిగిలినమార్గ మదొక్కటే. ఆ విధంగా న్యాయానికై పోరాడ్డానికి కాలమూ, డబ్బూ, సహాయమూ కావాలి. దరిద్రులకు మొదటిది పుష్కలంగావుంటుంది. తక్కినవి రెండూ దొరకవు.

వారు తిరిగి యింటికి వచ్చారు. ఇక వాయిదాకు వెళ్లాలి. కర్చులకు డబ్బా? వాయిదా వారంరోజులుంది. మానాన్న ఆస్తీ ఆదాయమూ కుటుంబం పొట్టకు సరిపోతుంది కాని ముడికిరాదు. ఏదోవిధం

గా కొంతడబ్బు సముదాయించుకున్నారు కోర్టుకర్చులకు. అయితే రాకపోకలకు?

డబ్బుకొరకు బాధపడ్డంకంటె నడిచి వెళ్లేదే మంచిదనుకున్నారు. గుంటూరికి మావూరు పాతికమైళ్లకు పైగావుంటుంది. నడిచే ఓపిక కొంచమైనా లేకున్నా అంగీకరించారు మానాన్న నడవడానికి. వెంకన్నకు కొత్తజోడుపైన తన మిత్రున్ని, సహాయుణ్ణి తీసికొని వెళ్లాలని మోజుపుట్టింది. వెంటనే ప్రారంభించాడు పని. రెండు దినాలు నిద్రాహారాలు మానేసి ముగించాడు క్రొత్తజోడును. ప్రయాణానికి రెండు విమానాలని సిద్ధపరచినంత సంతోషించాడు వెంకన్న. వాని ఉత్సాహమూ కృతజ్ఞతా చూచి మురిసిపోయాడు మానాన్న. దరిద్రులకు కష్టజీవులకు పరస్పర బహుమానా లటువంటివే. ఆ చెప్పులే మానాన్నను గుంటూరికి తీసికొనివెళ్లి తీసికొనివచ్చినవి. కోర్టులో 'ఆన్సరు' పెట్టుకుంటామని చెప్పించారు. వారికి సరియైన వకీలును కుదుర్చుకొన్నారు. తిరిగివచ్చారు.

అప్పటినుండీ ఆచార్లు, భీమయ్యవారి తాలూకు మనుషులకు మానాన్న అన్నా, వెంకన్నన్నా అతిచేదైపోయింది. బలవంతులకు ప్రాపకం జాస్తి కాబట్టి బీదవాళ్లమీద కష్టాలు కురిశాయి; కురిపింపబడ్డాయి. ఏమైనాసరే యీకేసులో న్యాయం కలగడానికి దేనితోనైనా పోరాడాలనుకున్నారు స్నేహితులిద్దరూ. కాని స్వల్పకాలంలోనే ఒక్క మరణంతోటి ఒక్కదినమైనా పోరాడలేకపోయారు మానాన్న.

వెంకన్న మొదలుపెట్టాడు. 'విన్నారా బాబూ! ఎన్నోకష్టాల్లో అడుగామడగా నడుస్తున్నా అన్యాయం జరుగుతూవుంటే చూళ్లేక వృద్ధాప్యంలో గుంటూరువరకూ వచ్చారు నాకోసరము. నాజోడును ఎన్నోమార్లు మెచ్చుకున్నారు. అందుచేత దాన్ని బాబుగారి జ్ఞాపకార్థంగా వుంచుకుంటానన్నాను. నాకింకేమీవద్దు.'

సత్యంగా ఆజోడు గొప్పత్యాగాన్ని చూచింది. గొప్పపనికి తోడ్పడింది. అటువంటిది తప్పకుండా జ్ఞాపకచిహ్నమే. వెంకన్నా నీ హృదయం ఎంత ఉత్తమమైంది?